

Пропозиції
Державної служби фінансового моніторингу України
до проєкту Закону України «Про Бюро економічної безпеки»

реєстраційний номер 3087-1 від 06.03.2020

до першого читання

Верховною Радою України 06.03.2020 зареєстровано проєкт Закону України «Про Бюро економічної безпеки» (далі – Законопроект) під № 3087-1.

Законопроектом пропонується створити в Україні Бюро економічної безпеки (далі - Бюро), як центральний орган виконавчої влади, та закріпити за ним певні функції та повноваження.

Держфінмоніторинг, опрацювавши текст Законопроекту, висловлює наступні зауваження та пропозиції до окремих його норм.

1. Частиною другою статті 23 Законопроекту пропонується наділити Бюро правом доступу до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є, зокрема, державні органи.

Крім того, вказаною вище нормою передбачено право Бюро мати доступ до інформаційних ресурсів та/або отримувати інформацію з інформаційних ресурсів, в тому числі, інформацію, отриману внаслідок збирання, оброблення та проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення.

В свою чергу, запропоновані норми не узгоджуються з вимогами 29 Рекомендацій FATF щодо забезпечення незалежності підрозділів фінансової розвідки (далі - ПФР) та конфіденційності інформації, отриманої в процесі здійснення фінансового моніторингу.

Відповідно до пояснювальної записки до 29 Рекомендації FATF ПФР повинен бути функціонально незалежним та автономним, що означає що ПФР повинен мати повноваження та спроможність вільно здійснювати свої функції, включаючи автономне прийняття рішення щодо аналізу та/або **передачі** конкретної інформації.

У всіх випадках це означає, що ПФР повинен мати незалежне право направляти та передавати інформацію до компетентних органів.

Отже, коли ПФР одержує запит від компетентного (правоохоронного, слідчого) органу, рішення про проведення аналізу та/або передачу інформації запитуючій стороні повинно залишатися за ПФР.

Вказана норма Законопроекту також не узгоджується з вимогами законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Так, відповідно до пункту 40 частини першої статті 1 та абзацу першого частини дванадцятої статті 12 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 1702-VII інформація, отримана Держфінмоніторингом під час здійснення державного фінансового моніторингу, є таємницею фінансового моніторингу та не може бути розкрита та/або передана будь-кому, крім випадків, передбачених цим Законом. У разі надходження запиту щодо такої інформації Держфінмоніторинг повертає відповідній заінтересованій особі такий запит без розгляду.

Такі випадки встановлено пунктами 4 та 5 частини другої статті 18 Закону. Зокрема передбачено, що у разі наявності підстав вважати, що фінансові операції або їх учасники можуть бути пов'язані з відмиванням доходів, фінансуванням тероризму або іншими злочинами Держфінмоніторинг передає до правоохоронних органів узагальнені матеріали.

Крім того, згідно з пунктом 3 частини 1 статті 18 Закону одним із завдань Держфінмоніторингу є забезпечення функціонування та розвитку єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – ЄДІС).

У ЄДІС Держфінмоніторинг, у межах повноважень визначених Законом, забезпечує ведення обліку інформації про фінансові операції, що стали об'єктом фінансового моніторингу (пункт 1 частини третьої статті 18 Закону). Дана інформація, як зазначалось вище, не може бути розкрита та/або передана будь-кому, крім випадків, передбачених цим Законом.

Аналогічні положення містить Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-ІХ.

Також, база ЄДІС містить інформацію, яку Держфінмоніторинг отримує від ПФР іноземних держав в рамках співробітництва з Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок. Відповідно до принципів співпраці учасників Егмонтської групи, яких Україна зобов'язалась дотримуватись, інформація, якою обмінюються ПФР, може використовуватись тільки для тієї конкретної мети, для якої вона запитувалась або надавалась. Запитуючий ПФР не може передавати інформацію, надану йому іншим ПФР, третім

сторонам або використовувати її у адміністративних, слідчих, обвинувальних або судових цілях без попередньої згоди ПФР, який надав інформацію.

Правовою основою співпраці між ПФР є Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, яка ратифікована Україною Законом № 2698-VI від 17.11.2010. Відповідно до статті 46 вказаної Конвенції інформація, одержана від іншого ПФР, без його попередньої згоди не передається третій стороні та не використовується ПФР, який її отримує, для цілей, інших, ніж аналіз. Також в зазначеній статті вказано, що ПФР уживають усіх необхідних заходів, у тому числі заходів безпеки, для забезпечення недоступності для інших органів, установ або департаментів інформації, переданої від ПФР іноземної держави.

З урахуванням викладеного, пропонуємо у статті 23 Законопроєкту:

абзац десятий частини другої виключити;

після частини десятої доповнити новою частиною такого змісту:

«11. Встановлений цією статтею порядок обміну інформацією не поширюється на інформацію, яка знаходиться у володінні центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Порядок обміну такою інформацією визначається Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

2. Підпунктом 1 пункту 2 розділу V Законопроєкту пропонується абзац перший частини дев'ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України виключити.

З урахуванням зазначеної пропозиції та положень частини першої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 209 та 209-1 Кримінального кодексу України здійснюватиметься слідчими органів Національної поліції, крім випадків, коли ці злочини віднесено згідно із цією статтею до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Такі зміни не узгоджуються з положеннями пункту 2 частини першої статті 2 Законопроєкту, згідно з якими запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування злочинів у сфері економіки, що створюють загрозу життєво важливим інтересам України, є одним із основних завдань Бюро.

Крім того, такі зміни не узгоджуються з вимогами 30 Рекомендації FATF, якою передбачено, що слідчі правоохоронних органів при розслідуванні предикатних злочинів повинні або мати повноваження вести розслідування будь-яких злочинів пов'язаних з відмиванням коштів та

фінансуванням тероризму під час паралельного фінансового розслідування, або мати можливість передати справу до іншого органу для проведення таких розслідувань.

З урахування наведеного, абзац тридцять перший пункту 2 розділу V Законопроекту пропонується замінити двома абзацами такого змісту:

«абзац перший частини дев'ятої викласти в такій редакції:

«9. У кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтями 209 і 209¹ Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється детективами Бюро економічної безпеки або слідчим органом, до підслідності якого відноситься злочин, що передував легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, крім випадків, коли ці злочини віднесено згідно із цією статтею до підслідності Національного антикорупційного бюро України.»

3. Абзацами п'ятим – дев'ятим підпункту 30 пункту 2 розділу V Законопроекту пропонується передбачити обов'язок Держфінмоніторингу, передавати до правоохоронних або розвідувальних органів узагальнені та додаткові узагальнені матеріали у строк до 5 робочих днів.

Відповідно до абзацу другого пункту 11 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 1702-VII державним фінансовим моніторингом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, є сукупність заходів із збору, обробки та аналізу зазначеним органом інформації про фінансові операції, що подається суб'єктами первинного і державного фінансового моніторингу та іншими державними органами, відповідними органами іноземних держав, іншої інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або іншими незаконними фінансовими операціями, а також заходів з перевірки такої інформації згідно із законодавством України.

У ході перевірки одержаної для аналізу інформації Держфінмоніторинг наділений повноваженнями запитувати додаткову інформацію у суб'єктів первинного фінансового моніторингу, а також інформацію, необхідну для виконання його повноважень у державних органів, суб'єктів господарювання усіх форм власності, відповідних органів іноземних держав. Тривалість здійснення такої перевірки залежить від складності схем відмивання злочинних доходів, кількості необхідних для здійснення аналізу запитів на отримання інформації та часу отримання відповіді на такі запити (відповіді від

підрозділів фінансових розвідок іноземних держав надходять до Держфінмоніторингу протягом місяця з дня направлення запиту).

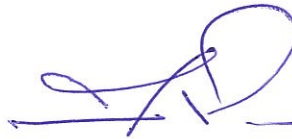
З урахуванням наведеного та у зв'язку з тим, що Законопроектом чітко не встановлено з якого саме часу починається перебіг запропонованого терміну подання узагальнених матеріалів, пропонується абзаци п'ятий – дев'ятий підпункту 30 пункту 2 розділу V Законопроекту виключити.

4. У зв'язку з прийняттям Верховною Радою України Закону України від 06.12.2019 № 361-ІХ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню доходів), одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» пункт 2 розділу V Законопроекту пропонується доповнити підпунктом 49 такого змісту:

«49) абзац 14 пункту 37 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (Офіційний вісник України, 2020 р., № 4, том. 2, стор.265, стаття 189) викласти у такій редакції:

«Директор Бюро економічної безпеки та його заступники;».

Перший заступник
Голови Держфінмоніторингу

Ігор ГАЄВСЬКИЙ

25.03.2020